

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku T. [...] S.A. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
z udziałem W. B., P. B. oraz zainteresowanej L. [...] sp. z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 stycznia 2022 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 września 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. na rzecz T. [...] S.A. z siedzibą w W. kwotę 480 (czterysta osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzjami z 7 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. stwierdził, że: W. B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. (T. S.A.) z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. „do nadal”; B. B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. „do nadal”; P. B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. „do nadal”. Z

kolei decyzją z 9 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. stwierdził, że U. P. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. „do nadal”.

Wyrokiem z 4 września 2018 r., Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołania T. S.A. od powyższych decyzji (pkt 1) oraz zasądził od T. S.A. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. koszty zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 2 września 2020 r., na skutek apelacji T. S.A., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 września 2018 r. w punkcie 1. i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 7 grudnia 2015 r. w ten sposób, że stwierdził, że W. B. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. do 31 maja 2015 r. (pkt 1); zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 7 grudnia 2015 r. w ten sposób, że stwierdził, że P. B. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek T. S.A. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2014 r. do 31 lipca 2015 r. (pkt 2); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 3); zasądził od T. S.A. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną w części, to jest w zakresie, w jakim w punktach I i II zmienia wyrok Sądu pierwszej instancji i zaskarżone decyzje przez ograniczenie okresów podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w T. S.A. wobec W.B. do 31 maja 2015 r. oraz wobec P. B. do 31 lipca 2015 r.

Zarzucono naruszenie prawa procesowego, to jest: (-) art. 327¹ § 1 k.p.c. przez: (i) brak wskazania w uzasadnieniu jaka jest różnica pomiędzy kontynuowaniem pracy na podstawie umowy o dzieło, a pracą w ramach własnej działalności gospodarczej, w sytuacji gdy P. B. bez względu na formę współpracy z

T. S.A. cały czas pracował na rzecz T. S.A. w taki sam sposób i na takich samych warunkach i zasadach co inni zatrudnieni pracownicy na podstawie umowy o pracę (tym bardziej, że praca wszystkich osób świadczących pracę na rzecz T. S.A., niezależnie od formy zatrudnienia, jest oparta na aktach wewnętrznych wydanych przez T. S.A., które określają sposób powstawania wszelkich programów audycji w T. S.A. oraz regulują wszystkie etapy jej produkcji, zgodnej ze standardami technicznymi i organizacyjnymi obejmującymi między innymi funkcjonujące zasady kontroli i nadzoru) w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny od wyżej wymienionych form kontynuowania współpracy uzależnił okres podlegania ubezpieczeniom społecznym, (ii) brak wskazania przyczyn, dla których Sąd Apelacyjny uznał, że kontynuacja współpracy z T. S.A. przez P.B. w ramach tzw. samozatrudnienia stanowi odrębny tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w sytuacji, gdy współpraca ta nie różniła się w żaden sposób od pracy wykonywanej przez ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę; (-) art. 233 § 1 k.p.c., przez ustalenie, że współpraca W. B. z T. S.A. zakończyła się z chwilą rozwiązania umowy o pracę z L. Sp. z o.o., pomimo że okoliczność kontynuowania współpracy, jak i formy współpracy ubezpieczonego nie była w ogóle badana i wyjaśniana w trakcie toczącego się postępowania.

Zarzucono również naruszenia prawa materialnego, to jest: (-) art. 22 k.p. w związku z art. 30 k.p., przez błędną wykładnię przejawiającą się uznaniem, że ubezpieczeni rozwiązali umowę o pracę z T. S.A., pomimo że praca ta była cały czas kontynuowana na rzecz T. S.A., tj. była wykonywana na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, (-) art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291) w związku z art. 23¹ k.p. „przez niewłaściwe zastosowania, tj. pominięcie funkcji ochronnej powołanych przepisów względem pracowników/ubezpieczonych przez przyjęcie, że rozwiązanie umowy o pracę przez podmiot trzeci, który faktycznie nie przejął pracowników, jest skuteczne wobec pracowników/ubezpieczonych oraz T. S.A., pomimo że pracownicy/ubezpieczeni nadal wykonywali pracę na rzecz T. S.A., co skutkuje pozbawieniem pracowników/ubezpieczonych ochrony ubezpieczeniowej przewidzianej w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych; (-) art. 6 ust. 1 pkt 1

ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 22 k.p., przez uznanie, że z chwilą założenia działalności gospodarczej w celu kontynuowania pracy z dotychczasowym pracodawcą pracownik traci uprawnienia przysługujące mu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, która faktycznie nie została przez pracodawcę rozwiązana.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do ustalenia, czy: (-) rozwiązanie umowy o pracę przez podmiot trzeci (L.) - niezwiązany żadnym węzłem prawnym z T. S.A. i ubezpieczonym (podmiot który w sposób pozorny „przejął” część zakładu pracy) - może skutecznie wpływać na więź prawną między tymi podmiotami wynikającą z zawartej i wykonywanej umowy o pracę; (-) pracownik/ubezpieczony, po formalnym rozwiązaniu stosunku pracy z podmiotem „przejmującym” L., który nadal, cały czas, kontynuował w formie samozatrudnienia wykonywanie tej samej pracy na rzecz dotychczasowego pracodawcy (T. S.A). pod jego kierownictwem i nadzorem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez tego pracodawcę podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik czy jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, (-) w sytuacji, gdy pracownik kontynuuje pracę na rzecz swojego dotychczasowego pracodawcy w ramach założonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej (gdy stan faktyczny w danej sprawie wskazuje, że założenie tej działalności nastąpiło na skutek wymuszenia na pracowniku zmiany formy wykonywania tej samej pracy w celu uniknięcia obowiązku odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia należnego pracownikowi), należy uznać, że doszło do rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy, a tym samym do zmiany tytułu podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Odwołująca się, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, a także zasądzenie od skarżącego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym, na występowanie którego powołuje się skarżący, jest problem jurydyczny, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 7-8, poz. 51; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednorodność dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i

prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Innymi słowy, zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi mieć charakter ściśle jurydyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych oraz służyć wyjaśnieniu prawa, a nie ocenie ich subsumcji pod określoną normę prawną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 555/16, LEX nr 2255332). Nie może więc mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 600/14, LEX nr 1678103).

Postawione przez skarżącego pytania nie spełniają powyższych warunków po pierwsze dlatego, że nie wskazano w nich, z którym przepisem/przepisami prawa materialnego należy je wiązać. Nie wiadomo zatem, który z przepisów ujętych w podstawach kasacyjnych miałby podlegać wykładni. Jest to istotne choćby dlatego, że wykładnia ta miałaby uwzględniać cechy kreujące istnienie stosunku pracy (do których odwołuje się skarżący) a wymienione w art. 22 § 1 k.p. i uwzględniać treść art. 22 § 1¹ i 1² k.p., bowiem do tej materii odnoszą się postawione pytania. Tymczasem skarżący powołał w podstawach kasacyjny cały art. 22 k.p. (który zawiera także inne jednostki redakcyjne niepowiązane merytorycznie z przedstawianą przez skarżącego kwestią) i w związku z tym należy zauważyć, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), co oznacza, że musi ograniczyć się do rozpoznania zarzutów naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego. Konkretyzacja przepisów stanowiących podstawy skargi jest więc konieczna. Dlatego nie mogą stanowić podstaw skargi np. całe akty prawne lub ich niedostatecznie zindywidualizowane jednostki redakcyjne. Do zachowania wymagań skargi kasacyjnej konieczne jest uzasadnienie formułowanej

podstawy kasacyjnej przez wyraźne określenie, jakie przepisy - oznaczone numerem jednostki redakcyjnej (np. artykułu, paragrafu, ustępu, punktu) aktu prawnego (np. ustawy, rozporządzenia) - zostały naruszone (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2012 r., I UK 332/11, LEX nr 1212050 i powołane tam orzecznictwo).

Dalej idąc, przepis mający być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego (także w ramach istotnego zagadnienia prawnego) musi należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 122/11, LEX nr 1215113), gdyż nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej konieczność rozstrzygnięcia problemu prawnego dotyczącego określonego przepisu, którego naruszenie nie jest podstawą tej skargi. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2014 r., II PK 287/13, LEX nr 2008658; z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

Kolejną kwestią, istotną z punktu widzenia wymagań związanych z formułowaniem przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jest to, że skarżący nie przedstawił (także w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) jurydycznego wywodu na poparcie twierdzenia o istnieniu problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym, wymagającego jego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. To z kolei powoduje, że wywody skarżącego w istocie stanowią powielenie podstaw kasacyjnych dotyczących błędnej subsumcji wraz z argumentacją, że nawiązanie współpracy z dotychczasowym pracownikiem, działającym po rozwiązaniu stosunku pracy w formie samozatrudnienia, nie jest skutecznym sposobem na zmianę tytułu ubezpieczenia, gdyż decyzja o samozatrudnieniu nie była dobrowolną, autonomiczną decyzją pracownika, a taka forma współpracy została wymuszona przez pracodawcę, który najpierw przez akt „przejęcia” części zakładu pracy, następnie rozwiązanie umowy o pracę przez podmiot trzeci doprowadził do rozwiązania umowy o pracę ze swoim pracownikiem.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2018 r., poz. 1800 ze zm.).